

نسبت اصالت و یکپارچگی در مرمت میراث معماری

پیروز حناچی*
محمدحسن خادمزاده**
هانیه فراهانی***

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۰۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۲۰

چکیده

اصالت و یکپارچگی از مفاهیم کلیدی در جهت انتقال ارزش‌ها و درک بهتر اثر هستند. مبهم بودن این مفاهیم در میراث معماری، به کار بستن مؤثر آن‌ها را با چالش مواجه ساخته است. در طول تاریخ، مفاهیم اصالت و یکپارچگی دغدغه‌ای برای سازندگان نبود؛ زیرا مصالح و از آن مهم‌تر فناوری‌ها تقریباً بدون تغییر، برای قرن‌ها، رایج بودند، درحالی‌که امروزه از معیارهای ضروری برای حفاظت و استفاده مجدد از آثار تاریخی هستند. اصالت و یکپارچگی در عین ارتباط نزدیک با یکدیگر، متفاوت از هم دانسته می‌شوند. تحلیل‌های صاحب‌نظران و متن اسناد بین‌المللی درباره مفهوم اصالت در میراث معماری از شفافیت بیشتری برخوردار است، اما در تعریف دقیق یکپارچگی، نوعی خلأ وجود دارد. مقاله حاضر در پی تبیین جایگاه و نسبت اصالت و یکپارچگی در فرایند حفاظت میراث معماری و چگونگی کاربست دو مفهوم در روند حفاظت این دسته از آثار است. این پژوهش با روش کیفی و راهبرد تحلیل محتوا و استدلال منطقی، ابتدا از طریق بازخوانی و واکاوی اسناد بین‌المللی و دیدگاه‌های صاحب‌نظران، به تعریف دو واژه و معرفی مؤلفه‌های آن‌ها در قالب میراث معماری پرداخته است. پس از جمع‌بندی، در مرحله دوم، رابطه و نسبت اصالت و یکپارچگی از دیدگاه‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته و رویکردهای متعدد در برخورد با این آثار ارائه شده است. با توجه به ویژگی‌های منحصر به فرد هر یک از میراث معماری، سنجش اصالت و یکپارچگی در مورد آن‌ها، براساس هفت مؤلفه طرح، مواد و مصالح، فن ساخت، زمینه، کارکرد، سنت‌ها و جنبه‌های ناملموس و روح مکان، به‌عنوان چهارچوبی جامع و مانع ارائه می‌گردد.

کلیدواژه‌ها:

اصالت، یکپارچگی، مرمت، میراث معماری.

* استاد، دانشکده معماری، دانشکده‌گان هنرهای زیبا، دانشگاه تهران
** استادیار، دانشکده معماری، دانشکده‌گان هنرهای زیبا، دانشگاه تهران، نویسنده مسئول، khademzade@ut.ac.ir
*** کارشناس ارشد، مرمت و احیای ابنیه و بافت‌های تاریخی، دانشگاه تهران

پرسش‌های پژوهش

۱. مفاهیم اصالت و یکپارچگی در فرایند حفاظت میراث معماری چه جایگاهی دارند؟
۲. بین این دو مفهوم چه رابطه و نسبتی برقرار است؟
۳. اصالت و یکپارچگی را به صورت توأمان براساس چه مؤلفه‌هایی برای میراث معماری می‌توان به کار بست؟

مقدمه

در ارزیابی مکان‌ها و سازه‌های میراثی، هنگام صحبت در مورد بناهای تاریخی با بالاترین اهمیت در سطح جهانی و یا در مورد مکان‌های با اهمیت کمتر، اصالت^۱ و یکپارچگی^۲ از معیارهای اساسی هستند؛ این مفاهیم ارزش‌های اثر را آشکار و سبب درک بهتر آن می‌شوند. اما بررسی این دو ویژگی به صورت مکمل، به‌ویژه بررسی یکپارچگی در میراث معماری بسیار پیچیده می‌نماید.

مشکلات و رویکردهای نامناسب زیادی دربارهٔ مرمت آثار ارزشمند تاریخی وجود دارد که عمدتاً بخش‌های جذاب بصری آثار را حفظ می‌کند؛ درحالی که مؤلفه‌های دیگر مورد توجه قرار نمی‌گیرند. حفاظت مناسب از میراث تنها زمانی امکان‌پذیر است که آن‌ها به درستی درک شوند. مفاهیم اصالت و یکپارچگی با تعاریف مدون می‌توانند تعیین‌کنندهٔ حدود اعمال مداخلهٔ مجاز توسط مالکان و مرمتگران باشند.

آغاز اهمیت مفهوم اصالت را می‌توان اقدامات مخربی دانست که از آغاز قرن ۱۷ میلادی تحت عنوان مرمت توسط ویوله لدوک^۳ و همفکرانش در اروپا صورت گرفت و اصالت بسیاری از آثار شاخص را در اروپا مخدوش ساخت. «پیش از منشور ونیز، به‌طور مستقیم به واژه‌های اصالت و یکپارچگی در ارتباط با میراث فرهنگی نظیر بناها اشاره نشده است» (kozein 2021). این منشور بعد از جنگ جهانی دوم، در ارتباط با تجربیات پیشین و بازسازی‌های بعد از جنگ، بر موضوع اصالت تأکید می‌کند. «در مقدمهٔ منشور ونیز آمده است؛ آثار و یادمان‌ها باید به درستی در شکل اصیل خود به نسل‌های بعدی منتقل شوند. پس از آن کمیتهٔ میراث جهانی در سال ۱۹۷۶ چهار معیار طرح^۴، مواد و مصالح^۵، فن ساخت^۶ و زمینه^۷ را به‌منظور سنجش اصالت ساختارهای میراثی معرفی کرد» (Jukilehto 2008). اما کنفرانس نارا در سال ۱۹۹۴ چهار معیار یادشده را برای تعیین اصالت، کافی ندانست و مؤلفه‌های طرح، کارکرد، شکل (فرم)، سنت، روح (حال و هوا)، مواد (مصالح) و بستر قرارگیری اثر را در این موضوع بااهمیت اعلام کرد (Stovel 1995). سپس در کشورهای متعددی موضوع اصالت مورد توجه قرار گرفت. به‌طور مثال، بیانیهٔ سن آنتونیو در آمریکا در سال ۱۹۹۶ و سند نارا در ژاپن که در ادامه در سال ۲۰۰۵ م با راهنمای عملیاتی کنوانسیون میراث فرهنگی و طبیعی جهان یکپارچه گردید. مفهوم یکپارچگی نیز ابتدا در ارتباط با میراث طبیعی مطرح شد؛ پس از آن، این مفهوم دربارهٔ میراث فرهنگی و به‌ویژه میراث شهری مورد توجه قرار گرفت. کمیتهٔ ایکوموس^۸ در گزارش سال ۱۹۷۶ یکپارچگی را به‌عنوان معیاری کلیدی به‌منظور ثبت میراث معرفی کرد (Jukilehto 2008).

با این‌همه، هم در تعریف مفاهیم اصالت و یکپارچگی و هم در استفاده از آن‌ها مشکلات متعددی وجود دارد. اصالت، معانی متفاوتی در فرهنگ‌های گوناگون و همچنین برای ذی‌نفعان مختلف دارد. به‌طور مثال، بسیاری از آثار چندلایه هستند، زیرا در دوره‌های زمانی طولانی تکامل یافته و گروه‌های گوناگون مردم آن‌ها را شکل داده‌اند. علاوه بر این، بسیاری از بازدیدکنندگان از آثار انتظار استانداردهای خاصی از آسایش را دارند، که چالش دیگری بین حفظ اصالت و یکپارچگی اثر و ارائهٔ امکانات مورد انتظار گردشگران ایجاد می‌کند (Alberts and Hazen 2010).

۱. روش پژوهش

این مقاله با هدف تعیین نسبت و رابطهٔ اصالت و یکپارچگی و ارائهٔ مؤلفه‌های بازساخت این دو مفهوم به صورت توأمان در حوزهٔ میراث معماری طی چند مرحله انجام گرفته است. در مرحلهٔ نخست، از طریق واکاوی اسناد بین‌المللی و

تحلیل دیدگاه صاحب‌نظران به تعریف دو واژه اصالت و یکپارچگی و ارائه مؤلفه‌های دو مفهوم در قالب میراث معماری می‌پردازد. پس از جمع‌بندی ابتدایی، در ادامه رابطه و نسبت اصالت و یکپارچگی از دیدگاه‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته و رویکردهای متعدد در برخورد با میراث معماری ارائه شده و در پایان نیز چهارچوبی مشتمل بر ۷ مؤلفه، جهت کاربست اصالت و یکپارچگی در میراث معماری ارائه گردیده است. از این‌رو روش تحقیق، بر مبنای محتوای سؤالات، از نوع کیفی برگزیده شده و با بهره‌گیری از راهبرد استدلال منطقی و استنتاج منطقی انجام گرفته است. روش گردآوری داده‌ها نیز به صورت کتابخانه‌ای و بررسی اسناد و مدارک است.

۲. مبانی نظری

۱.۲. تعریف اصالت

بر مبنای سند نارا، توانایی ما برای درک ارزش‌های میراثی، به میزان معتبر یا موثق و در نتیجه، اصیل بودن منابع داده‌ها بستگی دارد. اصالت یک کار هنری، به میزان راستین بودن وحدت ذاتی فرایند خلاق و نمود فیزیکی آن کار و نیز تأثیرات پیام آن در طول زمان بستگی دارد. «تعبیری محدودتر از اصالت را مسؤلین فنلاند ارائه کرده‌اند: اصالت به بهترین نحو می‌تواند به‌عنوان حال‌وهوایی تجربه شود که در آغاز در بنا لحاظ شده و حکم نوعی مشخصه تغییرناپذیر آن را دارد» (رضازاده ۱۳۹۰، ۴۲). فرایند گذر زمان خود جزئی از اصالت بناست. اعتبار و اصالت متفاوت از همانند بودن می‌باشد، چراکه اصطلاح اخیر می‌تواند به‌معنای تولید مجدد، کپی و بازسازی اثر هنری باشد؛ درحالی‌که اعتبار به درجه صداقت در طی گذشت زمان مربوط است (مهدی‌زاده ۱۳۹۳، ۱۸).

آثار صرفاً به این دلیل که بسیار اصیل هستند، اهمیت ویژه‌ای نمی‌یابند. معیارهای نوشته‌شده باید ابتدا ادعای خود مبنی بر داشتن «ارزش برجسته» را نشان دهند و سپس ثابت کنند که این معیارهای حامل ارزش، «اصیل» هستند؛ یعنی حقیقی، واقعی^{۱۱} و معتبر^{۱۲}. اصالت یک شرط مطلق نیست؛ یک مفهوم نسبی است و همیشه باید در رابطه با توانایی بیان واضح ماهیت ارزش‌های کلیدی، شناسایی و استفاده شود. اصالت باید نسبت به ارزش‌های خاصی که به یک اثر نسبت داده می‌شوند، بررسی شود (Stovel 2004). اصالت بنا، خود ارزش است و بنای اصیل و دست‌نخورده و دگرگون‌نشده، وجه متمایز شده‌ای از آثار است.

سند نارا در سال ۱۹۹۴، توجه به ویژگی‌های نامشهود مانند کارکرد و سنت و روح را برای کمک به درک اصالت یک اثر مطرح کرد؛ برای مثال، صومعه‌ای که همچنان مورد استفاده مذهبی باقی می‌ماند، اصیل‌تر از صومعه‌ای است که تبدیل به هتل می‌شود. بسیاری اصالت را به بقا و حفظ بافت اصلی پیوند می‌دهند و آن را در تضاد با اقدامات مرمت یا بازسازی می‌دانند. در این دیدگاه، اصالت می‌تواند وجود داشته باشد، اما قابل‌بازیابی یا بهبود نیست. برخی نیز این مفهوم را با طیف وسیعی از ویژگی‌ها مرتبط می‌دانند که از طریق آن‌ها ارزش‌های میراث آشکار می‌شوند؛ از جمله: بستر، عملکرد، سنت و... در این صورت اصالت می‌تواند تحلیلی چندبعدی از حقیقت ارائه‌شده توسط واقعیت ملموس و ناملموس یک اثر ارائه دهد؛ از این‌رو در این دیدگاه، اصالت را می‌توان بازیابی کرد (Ibid).

اگر اصالت اثر مخدوش نشده باشد، مداخلات حفاظتی به‌سمت حفظ^{۱۳} (تقویت^{۱۴}، تثبیت^{۱۵}، نگهداری^{۱۶}) ویژگی‌های مهم تعریف‌شده هدایت می‌شوند؛ اما اگر اصالت با گذشت زمان لطمه خورده باشد، در این صورت حفاظت‌گران براساس تعریف اقداماتی که به‌منظور افزایش اصالت می‌باشد، به‌سمت اقدامات کاهنده یا افزایشنده (بازیابی و آشکار کردن عناصر و مواد و مصالح، الگوها یا ویژگی‌های گمشده) هدایت می‌شوند. این رویکرد را نمی‌توان در واقع به‌عنوان راهکار علمی تضمین‌شده در مورد تصمیمات حفاظتی تعریف کرد، اما حداقل نوعی جهت‌گیری را ارائه می‌دهد که می‌تواند در بسیاری از جنبه‌های حفاظت، مورد استفاده قرار گیرد (Ibid).

۲.۱.۱. مؤلفه‌های اصالت از دیدگاه اسناد و منشورهای بین‌المللی

پیش از منشور ونیز، واژگان اصالت و یکپارچگی در موضوع میراث فرهنگی دیده نمی‌شود، اما با تفسیر هدفمند می‌توان حمایت کنوانسیون‌ها از این مفاهیم را دریافت؛ برای مثال، کنوانسیون لاهه برای حمایت از اموال فرهنگی

در صورت درگیری مسلحانه (۱۹۵۷) (Kozien 2021) مباحثی را در خود جای داده است. واکاوی محتوای اسناد بین‌المللی بیانگر نوعی توافق بین‌المللی درباره اهمیت مفهوم اصالت در فرایند حفاظت آثار میراثی است. بازخوانی این اسناد نشان می‌دهد مفهوم اصالت از ابتدا با نگرشی صرفاً کالبدی آغاز شده است. اسناد اولیه بیشتر بر حفظ اصالت مواد و مصالح و ابعاد کالبدی میراث توجه داشت؛ شاهد این مدعی بخشی از مفاد منشور ونیز (ICOMOS 1964) است که از اهمیت «ارزش‌های تاریخی» با عنوان اصالت یاد نموده و در بند ۹ منشور ونیز بر لزوم احترام به ماده قدیمی «براساس احترام به مواد اصلی و اسناد معتبر» تأکید شده است. اما واقعیت این است که این نگاه، صرفاً اشاره به یکی از وجوه اصالت دارد.

از آن زمان به بعد مباحث متعدد دیگری درباره مفهوم اصالت مطرح شده است. در دهه ۱۹۹۰، نشست برگن و در ادامه، منشور نارا (Nara 1994) مفاهیم «تنوع فرهنگی» و «فرهنگ بومی» را مورد توجه قرار داد و بر اهمیت «ارزش‌های فرهنگی - اجتماعی» بستر به‌مثابه معیاری کلیدی در تبیین مفهوم اصالت و فرایند حفاظت صحنه گذاشت و مفهوم اصالت علاوه بر جنبه ملموس به‌سوی ناملموس نیز گسترش یافت. از منشور ونیز تا نارا، اصالت از مفهومی کالبدمحور و تک‌لایه به مفهومی کالبد - معنامحور و چندلایه تغییر محتوا داد (فدایی‌نژاد و عشرتی ۱۳۹۳). این تحول نشان از پویایی تفکر و وجود بعد تغییر در مفهوم اصالت در اندیشه انسان دارد که از مفهومی به مفهوم دیگر در حال استحاله بوده و بر عمق و گستردگی آن افزوده می‌شود. به همین دلیل هم هست که بیانیه سن آنتونیو در مارس ۱۹۹۶ اصالت و نقش آن در فرایند حفاظت و مدیریت میراث فرهنگی را به هفت دسته اصلی، شامل اصالت و هویت، اصالت و تاریخ، اصالت و مصالح، اصالت و ارزش اجتماعی، اصالت در مکان‌های پویا و ایستا، اصالت و نظارت، و اصالت و اقتصاد بسط و گسترش داد (Declaration of San Antonio 1996). در همین راستا منشور ۲۰۰۳ ایکوموس بر احترام فرهنگی در توجه به اصالت تأکید می‌ورزد^{۱۷} (ICOMOS 2003). همچنین کنوانسیون میراث جهانی در سال ۲۰۰۵ م معیارهایی به‌منظور سنجش مؤلفه اصالت معرفی نمود که عبارت‌اند از: «۱. شکل و طراحی؛ ۲. مواد و مصالح؛ ۳. استفاده و عملکرد؛ ۴. سنت‌ها، تکنیک‌ها و سیستم‌های مدیریت؛ ۵. موقعیت مکانی و زمینه؛ ۶. زبان و سایر جنبه‌های میراث ناملموس؛ ۷. روح و احساس؛ ۸. سایر فاکتورهای داخلی و خارجی» (UNESCO 2005). در دستورالعمل میراث جهانی (۲۰۲۱) نیز دستورالعمل عملیاتی^{۱۸}، معیارهای ارزیابی اصالت و همچنین الزامات برخی از دارایی‌ها از نظر اصالت آن‌ها ذکر شده است (UNESCO 2021) (جدول ۱).

جدول ۱: مهم‌ترین اسناد بین‌المللی درباره اهمیت اصالت مرتبط با مرمت میراث معماری

شماره	سال	عنوان سند	دیدگاه نسبت به اصالت
۱	۱۹۶۴	منشور ونیز	اهمیت ارزش تاریخی
۲	۱۹۷۸	بیانیه اولین نشست کمیته میراث جهانی در پاریس	ارزیابی اصالت ساختارهای میراثی براساس چهار معیار «طرح»، «مواد و مصالح»، «فن ساخت» و «زمینه»
۳	۱۹۹۴	سند نارا	سنجش اصالت بر مبنای طراحی، مواد و مصالح، مهارت‌های استادکارانه، و بستر (زمینه)
۴	۱۹۹۶	بیانیه سن آنتونیو	توجه به اصالت در حفاظت و مدیریت فرهنگی در هفت دسته اصلی شامل اصالت و هویت، اصالت و تاریخ، اصالت و مصالح، اصالت و ارزش اجتماعی، اصالت در مکان‌های پویا و ایستا، اصالت و نظارت، و اصالت و اقتصاد
۵	۲۰۰۳	منشور ایکوموس	بررسی اصالت در چهارچوب فرهنگی اثر
۶	۲۰۰۵	راهنمای عملیاتی کنوانسیون میراث جهانی	معیارهای پیرامون آزمون اصالت: ۱. شکل و طراحی؛ ۲. مواد و مصالح؛ ۳. استفاده و عملکرد؛ ۴. سنت‌ها، تکنیک‌ها و سیستم‌های مدیریت؛ ۵. موقعیت قرارگیری و زمینه؛ ۶. زبان و سایر جنبه‌های میراث ناملموس؛ ۷. روح و احساس؛ ۸. سایر فاکتورهای داخلی و خارجی

۲.۱.۲. مؤلفه‌های اصالت از دیدگاه نظریه‌پردازان

مفهوم اصالت، نخست در نوشته‌های جان راسکین^{۱۹} مطرح شد. وی نسبت به از بین رفتن صنایع دستی سنتی و معرفی سازه‌ها و مصالح تولیدشده به‌صورت صنعتی انتقاد داشت و در عوض اظهار داشت این اصالت روح است که الهام‌بخش معماری خوب می‌باشد (Jukilehto 2019).

متفکران مدرن، از نیچه^{۲۰} تا هایدگر^{۲۱}، به ایده فرایند خلاقانه اشاره کرده‌اند که به هر اثر، ویژگی خاصی می‌بخشد. به گفته پروفسور پل فیلیپو^{۲۲}، مدیر اسبق ایکروم، اصالت یک اثر هنری معیاری برای سنجش حقیقت وحدت درونی فرایند خلاق و تحقق فیزیکی اثر و تأثیرات عبور آن از زمان تاریخی است. اثری که از طریق چنین فرایند خلاقانه‌ای تولید می‌شود، با اثری که به‌عنوان ماکت تولید می‌شود، متفاوت است. «ارزش هنری و جنبه خلاقانه^{۲۳} آثار را باید در بالاترین و نخستین سطح بررسی کرد. همان‌طور که هایدگر گفته، حقیقت چنین آثاری روشن‌تر از سایرین است (Idem 2007).

جنبه دوم اصالت، به شواهد مستند و احراز اصیل بودن منابع اطلاعاتی اشاره دارد. «شواهد مستند و سندیت و اعتبار منابع^{۲۴} در راستی آزمایش‌های تاریخی و باستان‌شناسی یک اثر میراثی خاص، بسیار حیاتی است. آزمون اصالت نباید به یک جنبه محدود شود و جنبه دیگر نادیده گرفته شود، بلکه باید مبتنی بر بررسی انتقادی تمام جنبه‌های مربوطه باشد و هدف آن قضاوت متعادل است. «زمینه اجتماعی و سنت‌های زنده^{۲۵} جنبه سوم اصالت را تشکیل می‌دهند. در این بخش، به بعد غیرمادی میراث، دانش و مهارت‌ها و سنت‌ها توجه خاصی می‌شود (همان).

استول^{۲۶} به‌منظور تحلیل و ارزیابی مفهوم اصالت دو نوع رویکرد را عنوان می‌کند: بحث‌های اولیه در این حوزه، ابتدا تصدیق کرد تا همه جنبه‌های اصالت به‌صورت یک ترکیب باهم مورد بررسی قرار گیرد؛ اما در حوزه اجرا، جنبه‌های خاصی که برای انتقال به نسل‌های بعدی اهمیت بیشتری داشت، مورد بررسی قرار گرفت. تعیین این جنبه‌های خاص، مستلزم دانستن این موضوع بوده که چرا یک اثر قابل توجه است و کجا و چه زمانی حائز اهمیت تلقی می‌شده است (Stovel 2007). برخی از صاحب‌نظران همچون ناتالی دوشکینا^{۲۷} (۱۹۹۵) به‌منظور حل این مشکل روشی بینابین را انتخاب نموده است. ون بالن نیز چهارچوبی مفهومی را در شش جنبه فرم و طراحی، مواد و مصالح، عملکرد و کاربرد، سنت، تکنیک و فن ساخت، مکان و محل استقرار، روح و حس مکان پیشنهاد داده است (Van Balen 2008) (جدول ۲).

جدول ۲: بررسی و دسته‌بندی دیدگاه‌های صاحب‌نظران درباره مفهوم اصالت مرتبط با مرمت میراث معماری

شماره	سال	نظریه پرداز	دیدگاه نسبت به اصالت
۱	۲۰۰۶	یوکلپتو	الف. ارزش هنری و جنبه خلاقانه؛ ب. شواهد مستند و سندیت و اعتبار منابع؛ ج. زمینه اجتماعی و سنت‌های زنده
۲	۲۰۰۷	استول	الف. اصالت در ارتباط با همه ویژگی‌های ممکن بررسی شود؛ ب. اصالت در رابطه با مجموعه‌ای از ویژگی‌های انتخاب‌شده اثر بررسی شود.
۳	۲۰۰۸	ون بالن	ارزیابی اصالت مبتنی بر چهارچوب نارا گرید؛ شش جنبه مورد بررسی در این چهارچوب عبارت‌اند از: ۱. فرم و طراحی؛ ۲. مواد و مصالح؛ ۳. عملکرد و کاربرد؛ ۴. سنت، تکنیک و فن ساخت؛ ۵. مکان و محل استقرار؛ ۶. روح و حس مکان

در مجموع هرچند تلاش‌هایی در تعریف مؤلفه‌های اصالت صورت گرفته، همچنان با چالش‌هایی روبه‌روست که نیاز به درک عمیق‌تر را آشکار می‌سازد. روشن نبودن دقیق و صریح مؤلفه‌ها، ممکن است تفسیرهای متنوعی را به دست دهد. می‌توان ادعا کرد اصالت اثر هنگامی درک می‌شود که علاوه بر تداوم فرم و تکنولوژی به‌کاررفته در اثر، درک درست از معانی و اهمیت اثر در بین مردم محلی وجود داشته باشد؛ از این‌رو برای تداوم اصالت، چگونگی حفظ و تداوم معنا توأم با خلاقیت نسل‌ها در ارتباط با اثر مطرح است. احساسات نیز به‌رغم ناملموس بودن، به‌واسطه حضور مشخصه‌های کالبدی، برانگیخته شده و منعکس‌کننده صحنه تاریخی است.

در هر صورت، قضاوت درباره اصالت بر ضوابط قطعی استوار نیست، زیرا مفهومی توسعه‌پذیر است؛ بدین معنی که بناها و سازه‌هایی که به‌رغم اصلاحات اعمال شده بر آن‌ها در طول زمان، کماکان برخی از پیام‌ها یا کاربری‌های اولیه خود را حفظ کرده‌اند نیز اصیل شمرده می‌شوند. هر دارایی اصالت خاص خود را داراست و انعطاف‌پذیری در تعبیر اصالت ضرورت دارد. به‌طور مثال در مناطقی که همچنان پایبند سنت‌های خود هستند، در مرمت بناهای نیازمند بازسازی مانند بناهای گلی و چوبی اصالت طرح به اصالت ماده اولویت دارد (طالبیان ۱۳۸۴، ۳۴۱)، زیرا دخالت جدید و قدیم بعد از مدتی قابل تشخیص نیست.

۲.۲. تعریف یکپارچگی

یکپارچگی مفهوم بااهمیت دیگری است که تعیین‌کننده اهمیت معنایی یک مکان تاریخی است. یکپارچگی (انسجام)، مترادف با مفاهیم تمامیت^{۲۸}، کمال، صداقت، خالص بودن و درستی است. این واژه به معنای تشریحی یعنی آنچه هیچ چیزی از آن کم نباشد و چیزی نشکسته و تقسیم‌نشده (خناچی، عشرتی، و فدایی‌نژاد ۱۳۹۷، ۲۵۷) که کلیت علائم هنری و نشانه‌ای را شامل شده و مرتبه‌ای است که در آن ویژگی‌های فیزیکی و تاریخی اثر حفظ شده است. (کاویان، مسعود، و طالبیان ۱۳۹۸) در سند منتشرشده میراث انگلستان (۲۰۰۸) یکپارچگی (تمامیت، صداقت) می‌تواند به عنوان مثال در مورد یک سیستم ساختاری، یک مفهوم طراحی، نحوه استفاده از مواد یا گیاهان، ویژگی یک مکان، خلاقیت هنری یا عملکرد اعمال شود. تصمیم‌گیری در مورد بازایی هر جنبه از یکپارچگی که به خطر افتاده، همانند اصالت، به درک جامعی از ارزش‌های مکان، به‌ویژه ارزش‌هایی که ممکن است در طی فرایند از دست بروند، بستگی دارد (Drury and McPherson, and Heritage 2008, 45). مفهوم یکپارچگی به‌مثابه توانایی یک اثر میراثی به‌منظور تضمین، حفظ و تداوم اهمیت معنایی آن در طول زمان است (Jukilehto 2006).

۲.۲.۱. مؤلفه‌های یکپارچگی از دیدگاه اسناد و منشورهای بین‌المللی

اولین رد پای واژه یکپارچگی در سیستم‌های رسمی برای حفاظت در ایالات متحده را در کتابچه راهنمای اداری خدمات پارک ملی^{۲۹} در سال ۱۹۵۳ می‌توان مشاهده کرد. در آنجا یکپارچگی به‌عنوان یک کیفیت ترکیبی توصیف می‌شود و به معنای کارکرد اولیه مکان اصلی، و عناصر ناملموس احساس و تداعی است. مفهوم یکپارچگی در ایالات متحده آمریکا شکل گرفت و به اروپا سفر کرد و در جلسات کارشناسان کمیته میراث جهانی در سال‌های ۱۹۷۶ و ۱۹۷۷ در محورهای طراحی، مواد و مصالح، مهارت‌های استادکارانه و بستر مورد بررسی قرار گرفت (Castriota and Marçal 2021).

کمیته ایکوموس در گزارش سال ۱۹۷۶ مفهوم یکپارچگی را به‌عنوان معیاری کلیدی به‌منظور ثبت میراث فرهنگی و طبیعی معرفی کرد. یکپارچگی برای همه دارایی‌های طبیعی و برای آن دسته از دارایی‌های فرهنگی که قرار بود براساس معیارهای ارزش هنری^{۳۰}، ارزش مبتنی بر پیوند^{۳۱} و به‌عنوان نمونه شاخص^{۳۲} مورد قضاوت قرار گیرند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (Jukilehto 2008).

ماده ۱۲ منشور ونیز^{۳۳} لزوم ارتباط و هماهنگی قطعات جایگزین عناصر مفقودشده با کل را تعیین می‌کند (ICOMOS 1964). با تمایز بین به‌اصطلاح «مواد اصلی» و «قطعات جایگزین»، این پیش‌فرض وجود دارد: زمانی وجود داشته که بنای تاریخی یکپارچه بوده است. ماده ۱۴ این منشور، به‌صراحت بیان می‌کند: «سایت‌های بناهای تاریخی باید مورد مراقبت ویژه قرار گیرند تا از یکپارچگی آن‌ها محافظت شود». از این رو، تعریف یکپارچگی مبتنی بر این منشور، به نوعی توجه به یکپارچگی ساختاری و بصری را در خود دارد که در بسیاری از منشورها و توصیه‌نامه‌های بین‌المللی مورد توجه قرار گرفته است (Kozien 2021).

پس از آن، منشور واشنگتن توجه خود را به حفظ ارتباط اجزا با یکدیگر شامل ظاهر داخلی و خارجی و رسمی ساختمان‌ها، که براساس مقیاس، اندازه، سبک، سازه، مواد، رنگ و تزیینات تعریف می‌شود، معطوف نمود (همان). علاوه بر آن، این سند در بند ۲ اصول و اهداف، عملاً از یکپارچگی منطقه تاریخی شهر از طریق حفاظت از الگوهای شهری، رابطه بین شهر یا مناطق شهری و مناطق احاطه‌کننده آن، چه طبیعی باشد چه ساخته دست بشر، نیز محافظت می‌کند (ICOMOS 1987). همچنین منشور ۲۰۰۳ ایکوموس بر ارزش میراث معماری نه‌تنها در ظاهر آن، بلکه در یکپارچگی تمام اجزای آن به‌عنوان محصولی منحصر به فرد از فناوری خاص زمان ساخت خود تأکید نمود. در اینجا مؤکد شد که حذف سازه‌های داخلی و فقط حفظ صرف نماها با معیارهای حفاظتی مطابقت ندارد. در ادامه، روند توجه به یکپارچگی در ۲۰۲۱ م در دستورالعمل عملیاتی املاک متقاضی درج در فهرست یونسکو، یکپارچگی را یک پیش‌نیاز اساسی در این خصوص دانسته و به‌صراحت در آن ذکر شده که یکپارچگی معیاری برای تمامیت و دست‌نخورده‌گی^{۳۴} میراث طبیعی و یا فرهنگی و ویژگی‌های آن است (UNESCO 2021) (جدول ۳).

جدول ۳: مهم‌ترین اسناد بین‌المللی درباره اهمیت یکپارچگی مرتبط با مرمت میراث معماری

شماره	سال	عنوان سند	دیدگاه نسبت به یکپارچگی
۱	۱۹۶۴	منشور ونیز	مرمت بنا در رابطه با لایه‌های تاریخی متعدد آن و لزوم ارتباط هماهنگ با کل قطعات جایگزین عناصر مفقودشده
۲	۱۹۷۶	نشست ایکوموس	یکپارچگی معیاری کلیدی در ثبت میراث
۳	۱۹۸۷	منشور واشنگتن	حفظ ارتباط اجزا با یکدیگر شامل ظاهر رسمی ساختمان، داخلی و خارجی، که براساس مقیاس، اندازه، سبک، ساخت‌وساز، مواد، رنگ و دکوراسیون تعریف می‌شود.
۴	۲۰۰۳	منشور ایکوموس	ارزش میراث معماری وابسته به یکپارچگی تمام اجزا
۵	۲۰۰۵	راهنمای عملیاتی کنوانسیون میراث جهانی	معیار یکپارچگی به‌عنوان ابزار اندازه‌گیری تمامیت و دست‌نخورده‌گی میراث طبیعی و فرهنگی تعریف شده است.

۲.۲.۲. مؤلفه‌های یکپارچگی از دیدگاه نظریه پردازان

درباره مفاهیم اصالت و یکپارچگی، اجماع کاملی بین صاحب‌نظران وجود ندارد؛ در نتیجه، بر سر اینکه یک اقدام حفاظتی اصالت و یکپارچگی موجودیت بنا را افزایش یا کاهش می‌دهد و یا درک آن را بهبود می‌بخشد، اتفاق نظر نیست. چهارچوب‌های حفاظتی رایج در غرب به‌طور سنتی یکپارچگی مادی یا فیزیکی اشیاء را در اولویت قرار داده‌اند تا به‌موجب آن، از تغییر نامطلوب در اصل و اساس مواد یک شیء و تکه‌تکه شدن آن جلوگیری شود و یا آن را به حداقل برساند. این دیدگاه با نظریات کامیلو بویی تو^{۳۵}، جیووانونی^{۳۶}، جرج دهیو^{۳۷} و سزاره براندی^{۳۸} آغاز شد. دلیل آن‌هم این بود که این موضوع در آغاز برای نقاشی‌ها، مجسمه‌ها، بناهای تاریخی در و سایر اشیایی که به نظر می‌رسد صرفاً از طریق یک تجلی فیزیکی واحد در زمان و مکان تداوم می‌یابند، ایجاد شده بود (Castriota and Marçal 2021). البته در این دوران ارزش‌ها تفکیک نشده و اصلی‌ترین ارزش یک اثر، تاریخی بودن و عمر اثر بوده است. با وجود این، «بحث‌های فلسفی اولیه مانند بحث‌های بین جان راسکین و ویوله لدوک، و نیز بحث آلویس ریگل^{۳۹} در مورد ارزش‌ها، تفاوت درک و قضاوت فردی درباره اصالت، یکپارچگی و میراث را در اواخر نوزدهم و اوایل قرن بیستم نشان می‌دهد» (Ibid). یوکیلهتو (۲۰۰۷) مفهوم یکپارچگی را به‌صورت جامع و در ابعاد انسجام عملکردی، ساختاری و بصری توسعه داد.

یکپارچگی عملکردی^{۴۰}: مرجعی برای درک رابطه عملکردی عناصر تشکیل‌دهنده محیط ساخته‌شده را فراهم می‌کند؛ برای مثال تمام اتفاقات تاریخی، مانند مراسم خاص مذهبی، یا وجود روزهای خاص، در ایجاد درکی ویژه از مکان تأثیرگذار است؛ به تعبیری می‌تواند حس مکان جدیدی را در فرد برانگیزد.

یکپارچگی ساختاری^{۴۱}: میزان و نوع ارتباط میان اجزا و ساختارهای تاریخی با یکدیگر را شناسایی می‌کند؛ به این معنا که به‌واسطه بی‌توجهی به ساختار منسجم ارتباطی و حذف بخشی از آن، از یکپارچگی اثر کاسته می‌شود.

یکپارچگی بصری^{۴۲}: نتیجه تغییر و رشد فرایندهاست (Jukilehto 2007). هر میزان که کیفیت هنری، ویژگی‌های معمارانه و ارزش‌های زیبایی‌شناختی آثار در گذر زمان بیشتر حفظ گردند، شاخص یکپارچگی بصری از وضعیت مناسب‌تری برخوردار است. در گذشته یکپارچگی بصری هر منطقه نشانگر هویت منحصر به فرد مکان بود. این مؤلفه، به‌معنی حفظ و تداوم فرم‌های معماری و طبیعی، تناسبات، رنگ و رابطه بصری عناصر در درون و بیرون مجموعه است. این نظام‌ها در پیوند با بستر مربوطه اهمیت دارند (طالبیان ۱۳۸۴، ۲۸۳). برای درک درست واقعیت موجود، بررسی مؤلفه‌ها در ارتباط با یکدیگر مفید است.

استول نیز دسته‌بندی یوکیلهتو درباره ضرورت توجه به مفاهیم اصالت و یکپارچگی، و مؤلفه‌های تبیین‌کننده هریک از آن‌ها را تأیید کرده، اما معتقد است تاکنون به مفاهیم تمامیت و دست‌نخورده‌گی در رهنمودهای عملیاتی میراث جهانی توجه کافی نشده است. وی یکپارچگی را تحت دو مفهوم مزبور بدین شرح معرفی کرده است: موضوع تمامیت به این سؤال می‌پردازد که آیا تمام عناصر و مؤلفه‌ها برای بیان قصه مکان ضروری هستند؟ آیا اندازه اثر مورد نظر به‌منظور انتقال تمام ویژگی‌ها و فرایندهای مرتبط با مشخصه برجسته اثر کافی است؟ و مفهوم دست‌نخورده‌گی یعنی سؤال در مورد شرایط اثر در برابر تهدیدهای موجودیت آن و محیط پیرامونش (Stovel 2007) (جدول ۴).

جدول ۴: بررسی و دسته‌بندی دیدگاه‌های صاحب‌نظران درباره مفهوم یکپارچگی در ارتباط با مرمت میراث معماری

شماره	سال	نظریه‌پرداز	دیدگاه نسبت به یکپارچگی
۱	۲۰۰۶	یوکیلهتو	الف. عملکردی؛ ب. ساختاری؛ ج. بصری
۲	۲۰۰۷	استول	الف. تمامیت؛ ب. دست‌نخورده‌گی

۳.۲. جمع‌بندی: اصالت و یکپارچگی در اسناد و نظریه‌ها

مفهوم اصالت از ابتدا با نگرشی صرفاً کالبدی آغاز شد و پس از آن، مفاهیم تنوع فرهنگی و فرهنگ بومی را مورد توجه قرار داد و به‌طور کلی، مفهوم اصالت از جنبه ملموس به‌سوی ناملموس گسترش یافت. این مفهوم از دیدگاه صاحب‌نظران، نخست در نوشته‌های جان راسکین مطرح شد. متفکران مدرن، از نیچه تا هایدگر، به ایده فرایند خلاقانه اشاره کرده‌اند. در نهایت در دهه اخیر، اصالت در ابعاد ارزش هنری و جنبه خلاقانه، شواهد مستند و سندیت و اعتبار منابع و زمینه اجتماعی و سنت‌های زنده مطرح گردید.

واژه یکپارچگی را اولین بار در سیستم‌های رسمی حفاظت در ایالات متحده در سال ۱۹۵۳ می‌توان ردیابی کرد. در آنجا یکپارچگی به‌معنای کارکرد اولیه مکان اصلی و عناصر ناملموس احساس و تداعی است. پس از آن، این مفهوم به اروپا سفر کرد و مورد استفاده کمیته ایکوموس در گزارش سال ۱۹۷۶ قرار گرفت. در میان صاحب‌نظران نیز یکپارچگی را می‌توان در میان بحث‌های بین راسکین و ویوله لودوک و ریگل دنبال کرد. مفهوم یکپارچگی در نهایت به‌صورت جامع و در ابعاد انسجام عملکردی، ساختاری و بصری توسعه یافت.

اصالت و یکپارچگی در عین ارتباط نزدیک با یکدیگر، متفاوت از هم دانسته می‌شوند. اگرچه نظرات صاحب‌نظران و متون اسناد بین‌المللی در مورد مفهوم اصالت در میراث معماری دارای شفافیت بیشتری است، در تعریف دقیق یکپارچگی نوعی خلأ وجود دارد. برای نمونه دستورالعمل عملیاتی میراث جهانی نسخه سال ۲۰۰۵ م اعلام می‌دارد تعیین یکپارچگی دارایی‌های فرهنگی صرفاً مستلزم آن است که بافت فیزیکی در شرایط خوبی باشد و اثر شامل نسبت قابل توجهی از عناصر لازم، جهت انتقال کلیت ارزش باشد. دستورالعمل‌ها همچنین نیاز به کار بیشتر را تأیید کرده و بیان می‌کنند که «نمونه‌هایی از اعمال شرایط یکپارچگی در دست توسعه^{۴۳} هستند» (Cameron 2019).

استول در ۲۰۱۱ م از کیفیت پایین اظهارات درباره یکپارچگی و این واقعیت که معمولاً اصالت و یکپارچگی مترادف دانسته می‌شود، ابراز ناامیدی کرد. وی درباره تفاوت بین اصالت و یکپارچگی اذعان می‌کند که مفهوم اصالت الهام‌گرفته از شرایط بوده و به این دلیل تا حد زیادی تبیین گردیده که سازمان ایکوموس و کشور ژاپن وارد بحث شدند و این مفهوم را گسترش دادند.^{۴۴} اما در مورد یکپارچگی خاطر نشان می‌کند که کمیته میراث جهانی یونسکو قبل از اینکه بدانند به چه چیزی اشاره می‌کند، آن را در دستورالعمل‌های عملیاتی گنجانده و به شکلی که اصالت الهام‌گرفته از یک بحث جهانی است، نیست (همان).

همان‌طور که اشاره شد، یکپارچگی معیاری برای تمامیت و دست‌نخورده‌گی است و بدان معناست که عناصر به‌گونه‌ای محافظت شوند تا «کل ارزشی را که اثر موظف است منتقل کند» به‌درستی انتقال پیدا کند و در مواردی که زندگی مردم بخش مهمی از اثر است، باید «روابط و عملکردهای پویا» پشتیبانی شود تا ارزش خاص اثر حفظ گردد (Feilden and Jokilehto 1998). به‌طور کلی، اصالت به اثری نسبت داده می‌شود که اصیل یا واقعی است. اصیل بودن یک بنای تاریخی درک فرایند خلاقانه‌ای است که در زمان خود یک محصول متمایز تولید کرده است و قاعدتاً شامل تأثیرات گذر زمان نیز خواهد بود (همان). شناخت و سنجش اصالت اثر نیز به‌مانند یکپارچگی نباید صرفاً منحصر به یک حوزه باشد، بلکه باید در فرهنگ‌های مختلف و با در نظر گرفتن تعاریف متفاوت از ارزش‌ها مورد توجه قرار گیرد. شاید یکپارچگی مبنایی برای اصالت نباشد اما به‌عنوان مکمل می‌تواند و یا باید ظاهر شود.

۳. رابطه اصالت و یکپارچگی در میراث معماری

از آنجا که هر اثر در زمینه فرهنگی، اجتماعی و تاریخی خاصی قرار دارد، تصمیمات حفاظتی باید این شرایط منحصر به فرد

را در نظر بگیرد. در بسیاری از موارد، امکاناتی که به طور خاص برای بهبود تجربه بازدیدکنندگان تعبیه شده‌اند، بر اعتبار اثر تأثیر منفی می‌گذارد (Alberts and Hazen 2010).

در تاریخ، قبل از تئوری حفاظت، جنبه‌های اصالت و یکپارچگی مرجعی برای سازندگان نبود؛ زیرا مصالح و فناوری‌ها برای قرن‌ها معمول و تکراری بودند، درحالی‌که امروزه معیارهای ضروری برای حفاظت و استفاده مجدد هستند (Acric, Dobričić, and Jokilehto 2019a). یکپارچگی به کلیت ساختاری، مادی و زیبایی‌شناختی یک شیء اشاره می‌کند؛ یعنی اینکه چقدر از تمامیت اولیه آن باقی مانده است. اصالت و یکپارچگی کاملاً مرتبط هستند، اما به طور جداگانه نیز به کار برده می‌شوند؛ برای مثال، در ساختمان‌های تاریخی، مفهوم نگهداری ضروری است و می‌تواند شامل اقدامات جایگزینی برخی از قطعات باشد که باعث کاهش ماده اصیل اما حفظ اصالت مفهومی یک اثر می‌شود. مفاهیم اصالت و یکپارچگی وسیله بوده و نشانگر پیامی هستند که باید انتقال داده شود (Acric, Dobričić, and Jokilehto 2019b).

۳.۱. اصالت یا یکپارچگی؟

تشخیص و تفکیک اصالت از یکپارچگی مشکل است. این دشواری با نبود یک ادبیات مشترک در نظام میراث جهانی ترکیب شده و موضوع را غامض‌تر می‌نماید. دیگر عوامل دخیل در پیچیدگی تعریف اصالت و یکپارچگی، تفاوت حوزه‌های فرهنگی و جغرافیایی، تفاوت میان میراث فرهنگی و طبیعی و تغییر تفکرات در طول سالیان است. کمیته میراث جهانی پس از برگزاری نشست آمستردام^{۴۵} که تلاش شد تا به میراث طبیعی و فرهنگی یکسان نگریسته شود، سؤالاتی را در مورد واژگان کلیدی مطرح کرد؛ چراکه یکپارچگی یک اثر، کم‌وبیش با همان کلماتی که کمیته میراث جهانی در به‌کارگیری آزمون اصالت به کار می‌برد، تعریف می‌شد. در این بین تلاش‌هایی نیز در جهت یکسان نمودن معیارها در ارتباط با میراث فرهنگی و طبیعی صورت گرفت که منجر به همراه شدن آزمون یکپارچگی با اصالت گردید. توجه شود که چنین الزامی برای اصالت در مورد میراث طبیعی مطرح نشده است. در راستی‌آزمایی یکپارچگی برای دارایی‌های میراث فرهنگی، میزان «تمامیت» دارایی‌های معرفی شده (یعنی تمام عناصر و نظام‌های لازم برای سلامت سیستم یا کامل بودن پیام در حال انتقال) و «دست‌نخوردگی» (در شرایط نسبتاً خوب، و نیروهای فرسایشی تحت کنترل) مورد ارزیابی قرار می‌گیرد (Stovel 2004).

۳.۲. نگرش‌های متفاوت (باستان‌شناسانه^{۴۶} و معمارانه^{۴۷})

در نوامبر ۲۰۰۹ درخصوص پروژه تحقیقاتی «جنبه‌هایی از اصالت در حفاظت از میراث معماری» دانشگاه هایدلبرگ، جلسه‌ای با چند تن از متخصصان حفاظت در هند برگزار شد. در این جلسه دو رویکرد متفاوت در حفاظت آثار بررسی شد: رویکرد معمارانه و رویکرد باستان‌شناسانه. گاهی از معماری از زاویه باستان‌شناسی نیز صحبت می‌شود. رویکردی که تمایل دارد تا به هر بنای تاریخی به‌عنوان یک خرابه باستان‌شناسی بنگرد؛ برای مثال یک قطعه سنگ اصلی وجود دارد، و بخش خاصی از آن از دست رفته است، یا در یک دوره زمانی خاص، بخش معینی به‌حدی تحلیل رفته که حیات ساختاری خود را از دست داده است.

شاید در رویکرد معمارانه تمام این قطعه به‌منظور حفظ یکپارچگی معماری تعویض شود؛ زیرا مشخصات، رنگ و معدنی را که مصالح از آنجا آمده، در نظر گرفته شده است. اما از منظر باستان‌شناسی کاری که انجام می‌شود این است: قطعه سنگ همان‌طور که هست نگه داشته می‌شود، زیرا اصیل^{۴۸} است. و هدف این است که هر عنصر تخریب‌شده را بیرون آورده، اما بقیه بخش‌ها همان‌طور که هست نگه داشته شود. به همین دلیل است که در یک دوره زمانی، یک کار تکه‌تکه و وصله‌دوزی شده وجود خواهد داشت (Weiler and Gutschow 2016, 326). با قطعات کوچکی که در هر بخش اضافه شده، ممکن است یکپارچگی معماری به خطر بیفتد، اما اهداف باستان‌شناسی برآورده شده است (تصویر ۱). بسیاری از کشورها با درجه‌بندی آثار، شیوه‌های مواجهه با آثار را نیز به‌صورت متفاوت تعریف کرده‌اند.

تصویر ۱: دو نگرش متفاوت در مرمت میراث معماری

۳.۳. نسبت حفاظت به اصالت و یکپارچگی

هنگام تصمیم‌گیری در مورد اینکه چه چیزی اصیل است و چه چیزی اصیل تلقی نمی‌شود، باید این موضوع را که کدامین وجهه از مکان، زمان و فرهنگ نسبت به سایرین ارجح‌تر است، مورد بررسی قرار داد (Lane & Waitt 2001). چنین ایده‌ای، زمانی که مسئولین از آثار برای مقاصد مختلفی حفاظت می‌کنند، اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کند. در چنین مواردی باید در مورد اینکه کدامین هدف به‌گونه‌ای برتر ظاهر می‌شود، تأمل کرد. تعریف مفهوم اصالت آسان نیست؛ به‌ویژه آنکه اصالت در زمینه‌های فرهنگی مختلف معانی متفاوتی خواهد داشت. این امر مشکلات خاصی را در مورد اجرای استانداردهای مشترک به‌همراه می‌آورد. اما در هنگام تصمیم‌گیری، با در نظر گرفتن ویژگی‌های هر سایت، باید بر انعطاف‌پذیری تأکید کرد (Alberts and Hazen 2010). یک شکاف فلسفی بین کسانی که مدافع حفاظت از ساختارهای تاریخی تا حد امکان نزدیک به حالت اولیه خود هستند و کسانی که اذعان دارند تطبیق ساختارها با کاربری‌های معاصر ضروری یا حتی مطلوب است، وجود دارد.

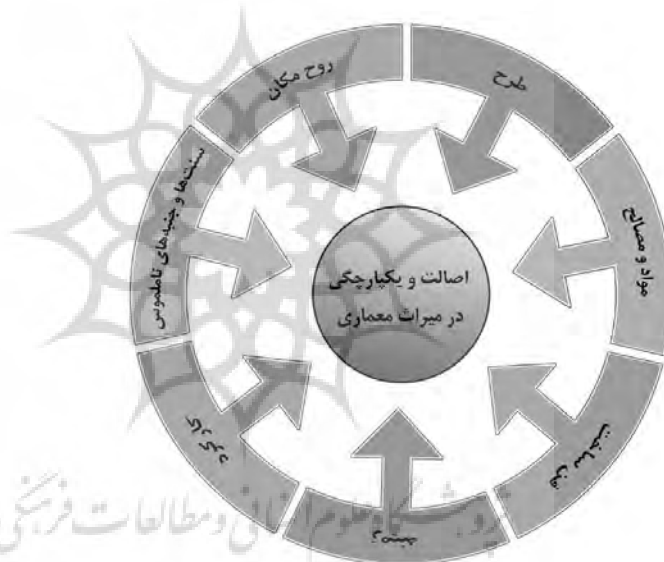
چهار رویکرد متمایز حفاظت در امتداد این طیف وجود دارد. یک نگاه به «حفاظت»^{۴۶} یا «محافظت»^{۴۷}، به حفظ یک اثر در شرایط اولیه آن تا حد ممکن تأکید دارد و فقط اقداماتی را می‌پذیرد که اثر را از آسیب بیشتر محافظت می‌کند. نگرش دوم «مرمت»^{۴۸} به بازگرداندن یک ساختار به حالت اولیه علاقه دارد. در کار مرمت، حفظ عناصر اصلی در جای خود، حتی زمانی که آسیب دیده باشند، بر عناصر جدید و الحاقی ارجحیت دارد. در نگاه سوم، «بازسازی»^{۴۹} شامل ساخت یک سازه جدید براساس طرح‌های تاریخی است. معمولاً از این رویکرد فقط زمانی استفاده می‌کنند که یک ساختار تاریخی آسیب زیادی دیده باشد، اما وجود آن به دلایل زمینه‌ای و تاریخی ضروری می‌نماید. درنهایت، «انطباق»^{۵۰} سعی در سازگار کردن ساختمان‌های تاریخی با کاربری‌های مدرن دارد (همان).

این چهار رویکرد، نگرش‌های مختلف نسبت به اصالت و یکپارچگی هستند. حفاظت و مرمت، بیشترین تأکید را بر حفظ اصالت دارند، حال آنکه در بازسازی ممکن است تنها به حفظ یکپارچگی توجه شود. به‌رحال چالش‌های واضحی بین رویکردها وجود دارد؛ زیرا ممکن است اقداماتی که در جهت بهبود یکپارچگی یک اثر صورت می‌گیرد، اصالت آن را مخدوش نماید (Alberts and Hazen 2010).

منشور ونیز بیان می‌کند که یونسکو و نهادهای مشورتی آن فقط محافظت/حفاظت و مرمت را به‌عنوان اقدامات مناسب تأیید می‌کنند؛ اما در عمل، یونسکو راه‌هایی را برای بازسازی و انطباق باز می‌گذارد. حفظ اصالت و یکپارچگی یک چالش در مواجهه با همه آثار است. مبهم بودن اصطلاحات و کاربردهای متنوع این مشکلات را تشدید می‌کند (همان). هر اثر هنری و همچنین هر شیء تاریخی دارای ویژگی‌های خاص خود است. بنابراین، نمی‌توان قبل از بررسی انتقادی و بررسی ارزش‌ها که اهمیت آن در طول زمان را نیز در نظر می‌گیرد، در مورد رویکرد حفاظتی تصمیم‌گیری کرد. از طریق همین روش‌شناسی است که عناصر تشکیل‌دهنده و معنای واقعی هر یک از این عناصر تعریف می‌شود. معیارهای بین‌المللی را شاید نتوان به‌عنوان الگو به کار برد، ولی به‌عنوان یک چهارچوب روش‌شناختی می‌تواند مفید واقع گردد (Aciri, Dobričić, and Jokilehto 2019b).

بنا بر آنچه گفته شد، چهارچوبی مشتمل بر ۷ مؤلفه جهت بررسی اصالت و یکپارچگی به‌صورت توأمان در فرایند حفاظت میراث معماری ارائه می‌گردد. پیش از این، مؤلفه‌هایی که از سوی اسناد و صاحب‌نظران ارائه گردیده به‌صورت

کلی بوده و در بسیاری موارد مشترکاً برای میراث فرهنگی و میراث شهری و یا میراث طبیعی است. در این بخش سعی شده تا چهارچوب به صورت جامع، تمامی جنبه‌های یک اثر معماری را در نظر گرفته و به صورت مانع، از جهت‌گیری‌های سلیقه‌ای و قضاوت‌های فردی جلوگیری نماید. البته نگرش جزئی‌تر را باید به ارزش‌های خود اثر در زمان و مکان و فرهنگ ویژه خود واگذار کرد. پس از بررسی، ارزش‌های شاخصی را که یک اثر به نوبه خود باید منتقل کند، مد نظر قرار داده، و رویکرد حفاظتی در برخورد با میراث معماری تعیین شده و مفهوم اصالت و یکپارچگی را می‌توان در ۷ قالب بررسی کرد: ۱. طرح؛ ۲. مواد و مصالح؛ ۳. فن ساخت؛ ۴. زمینه؛ ۵. کارکرد؛ ۶. سنت‌ها و جنبه‌های ناملموس؛ ۷. روح مکان. میزان اهمیت هر یک از این مؤلفه‌ها در برخورد با آثار معماری مختلف، با توجه به ارزش برجسته اثر، که باید منتقل گردد، متفاوت خواهد بود (تصویر ۲). به فراخور ماهیت و ذات ارزش، آن زمان که درک درست از معانی و جوهره در گذر زمان مطرح است، اصالت نقش پررنگ‌تری خواهد داشت و زمانی که درک ارزش منوط به انتقال کامل پیام است، یکپارچگی در اولویت قرار می‌گیرد. تنظیم قاعده‌ای کلی درباره مفاهیم اصالت و یکپارچگی آسان نیست؛ به‌ویژه اصالت را باید مفهومی نسبی به حساب آورد.

تصویر ۲: هفت مؤلفه برای سنجش اصالت و یکپارچگی میراث معماری

نتیجه

نتایج حاصل از این تحقیق در پاسخ به پرسش‌های سه‌گانه آن، روشن می‌سازد که در دهه‌های اخیر، در موضوع حفاظت آثار تاریخی تعاریف به نسبت شفاف در مورد ویژگی‌ها و جنبه‌های اصالت ارائه شده است؛ اما در ارتباط با مفهوم یکپارچگی، بیشترین تمرکز بر جنبه‌های یکپارچگی بصری و ظاهری آثار بوده و این در حالی است که سایر وجوه این موضوع مورد غفلت قرار گرفته است. اصالت و یکپارچگی در توانایی انتقال ارزش و درک اثر نقش دارند. اصالت مفهومی نسبی، چندلایه و کالبد - معنای اصیل و واقعی بودن است. یکپارچگی به معنای تمامیت نیز به دنبال بیان درست ارزش‌ها، و حصول درک بهتر از اثر است. پیش از این، مؤلفه‌های اصالت و یکپارچگی به‌طور خاص در مورد میراث معماری ارائه نشده بود و کم‌وبیش همان مواردی که در مورد میراث طبیعی و شهری به کار برده می‌شد، برای این دسته از میراث نیز کاربرد داشت. برخی موارد نظیر معیار هشتم کنوانسیون میراث جهانی در سال ۲۰۰۵ که «سایر فاکتورهای داخلی و خارجی» را به عنوان معیار سنجش اصالت معرفی می‌نماید، به روشنی تعریف نشده و امکان برخورد سلیقه‌ای با آثار را ایجاد می‌کند. از سوی دیگر، تعاریف اولیه توسط نظریه‌پردازان نیز ابتدا مختص آثاری نظیر نقاشی‌ها و

مجسمه‌های تاریخی بوده و مؤلفه‌های جامعی را برای میراث معماری ارائه نمی‌دهد. علاوه بر این، در سال ۱۹۹۸ کمیته میراث جهانی تلاش کرد تا برخورد با میراث فرهنگی و طبیعی را یکسان در نظر بگیرد و این سبب ارائه مؤلفه‌های کلی و مشترک گردید. اما سنجش اصالت و یکپارچگی در مورد میراث معماری، براساس هفت مؤلفه طرح، مواد و مصالح، فن ساخت، زمینه، کارکرد، سنت‌ها و جنبه‌های ناملموس، و روح مکان، چهارچوبی نسبتاً جامع ارائه می‌دهد. از طرف دیگر، دو نوع رفتار متفاوت در میان مرمتگران قابل مشاهده است: برخی مدافع حفاظت اثر به حالت اولیه هستند و برخی تمایل دارند تا آثار تاریخی را با کاربری‌های معاصر سازگار سازند. مهم‌ترین چالش در این موضوع، چگونگی برقراری تعادلی منطقی بین این دو دیدگاه است. شاید واژه اصالت مؤلفه‌های شایسته‌ای را برای حفاظت و مرمت میراث معماری ارائه دهد، اما به نظر می‌رسد دستیابی به آن، مشکل و در برخی موارد ناممکن باشد؛ اما مؤلفه‌های یکپارچگی سهل‌الوصول‌تر می‌نماید.

پی‌نوشت‌ها

1. Authenticity
2. Integrity
3. Viollet le Duc
4. Design
5. Material
6. Workmanship
7. Setting
8. International Center of Monuments and Sites (ICOMOS)
9. Outstanding Universal Value
10. Honest
11. Credible
12. Genuine
13. Retention
14. Stabilisation
15. Consolidation
16. Maintenance

۱۷. در بخش اول منشور ایکوموس (۲۰۰۳) با عنوان «اصول تحلیل، حفاظت و مرمت سازه‌های میراث معماری»، در بند دوم آمده است: «ارزش و اصالت میراث معماری را نمی‌توان براساس معیارهای ثابتی استوار کرد، زیرا احترام به همه فرهنگ‌ها ایجاب می‌کند که میراث کالبدی آن در چهارچوب فرهنگی که به آن تعلق دارد، در نظر گرفته شود.»

۱۸. بند ۸۲ در متن آمده است. سایر بندهای راهنمای عملیاتی کنوانسیون میراث جهانی سال ۲۰۰۵ م به شرح زیر است:

بند ۸۰: توانایی درک ارزش نسبت داده‌شده به میراث بستگی به درجه‌ای دارد که منابع اطلاعاتی مربوط به این ارزش را بتوان معتبر یا صادق دانست. دانش و درک این منابع اطلاعاتی در رابطه با ویژگی‌های اصیل و متعاقب میراث فرهنگی و معنای آن‌ها که در طول زمان انباشته شده‌اند، بستر لازم برای ارزیابی تمام جنبه‌های اصالت است.

بند ۸۱: قضاوت در مورد ارزش نسبت داده‌شده به میراث فرهنگی، و همچنین اعتبار منابع اطلاعاتی مرتبط، ممکن است از فرهنگی به فرهنگ دیگر و حتی در همان فرهنگ متفاوت باشد. احترام به همه فرهنگ‌ها ایجاب می‌کند که میراث فرهنگی باید در درجه اول در چهارچوب فرهنگی که به آن تعلق دارد، مورد توجه و قضاوت قرار گیرد.

بند ۸۳: کاربرد عملی صفاتی مانند روح و احساس در مفهوم اصالت مشکل است، با وجود این برای مثال، در جوامعی که سنت

و تداوم فرهنگی را حفظ می‌کنند، شاخص‌های مهم طبیعت و حس مکان هستند. بند ۸۴: استفاده از همه این منابع اجازه می‌دهد تا ابعاد خاص هنری، تاریخی، اجتماعی و علمی میراث فرهنگی مورد بررسی قرار گیرد. «منابع اطلاعاتی» به کلیه منابع فیزیکی، نوشتاری، شفاهی و مجازی گفته می‌شود که شناخت ماهیت، ویژگی‌ها، معنا و تاریخچه میراث فرهنگی را ممکن می‌سازد. بند ۸۶. درخصوص اصالت، بازسازی بقایای باستانی یا بناها یا مناطق تاریخی تنها در شرایط استثنایی قابل توجیه است. بازسازی فقط براساس مستندات کامل و دقیق و بدون حدس و گمان قابل قبول است.

19. John Ruskin
20. Nietzsche
21. Heidegger
22. Paul Philippot
23. Artistic or Creative Value
24. Documentary Evidence and Authentication of Sources
25. The Social Context and Living Traditions
26. Stovel
27. Natalia Duskina
28. Wholeness
29. National Park Service Administrative
30. Artistic Value

۳۱. value Associative: منظور ارتباطی است که اثر با رویدادها، افراد مهم، جنبش‌ها، آداب و سنن، افکار و عقاید دارد. ممکن است دلیل ارتباط آن با یک نقطه زمانی خاص باشد و یا در طی یک فرایند تکاملی حائز اهمیت باشد (<https://www.bpcouncil.gov.uk>)

32. Typicality

۳۳. ماده ۱۲: جایگزینی قطعات مفقودشده باید با هماهنگی کامل با دیگر قسمت‌ها انجام شود. البته قطعات جایگزین شده باید از سایر قسمت‌ها متمایز باشد تا کار مرمت موجب از بین رفتن و نادرست جلوه دادن شواهد تاریخی و هنری نشود.

34. Intactness
35. Camillo Boito
36. Giovanni
37. Georg Dehio
38. Cesare Brandi
39. Alois Riegl
40. Functional Integrity
41. Structural Integrity
42. Visual Integrity
43. Under Development
44. اشاره به سند نارا با موضوع تشخیص اصالت یک مکان میراث فرهنگی دارد که براساس مفاد منشور ونیز (۱۹۹۶) نوشته شده است. این کنفرانس در سال ۱۹۹۴ در نارا در ژاپن برگزار شد.
45. Amsterdam Global Strategy
46. Archaeological
47. Architectural

- 48. Original
- 49. Conservation
- 50. Preservation
- 51. Restoration
- 52. Reconstruction
- 53. Adaptation

منابع

- حناچی، پیروز، پرستو عشرتی، و سمیه فدایی نژاد. ۱۳۹۷. اصالت و یکپارچگی در حفاظت منظر فرهنگی. تهران: معماری و شهرسازی.
- رضازاده اردبیلی، مجتبی. ۱۳۹۰. مرمت آثار معماری؛ شناخت، آسیب‌شناسی و فن‌شناسی. تهران: دانشگاه تهران.
- طالبیان، محمدحسین. ۱۳۸۴. نقش مفهوم اصالت در حفاظت محوطه‌های میراث جهانی، تجاربی از دوراوتناش برای حفاظت مبتنی بر اصالت. رساله دکتری دانشگاه تهران. دانشکده هنرهای زیبا.
- فدایی نژاد، سمیه، و پرستو عشرتی. ۱۳۹۳. واکاوی مؤلفه‌های بازشناخت اصالت در حفاظت میراث فرهنگی. نشریه هنرهای زیبا - معماری و شهرسازی ۱۹ (۴): ۷۷-۸۶.
- کاویان، مجتبی، محمد مسعود، و محمدحسین طالبیان. ۱۳۹۹. بیان یکپارچگی در منظر؛ ارائه یک مدل مفهومی جدید. اندیشه معماری ۴ (۷): ۱۸۹-۲۰۷.
- مهدی‌زاده، فاطمه. ۱۳۹۳. آسیب‌شناسی و ارزیابی فنی بناهای تاریخی. تهران: دانشگاه علم و صنعت.
- Aciri, M., S. Dobričić, and J. Jokilehto. 2019a. The Circular Character of Building Tradition: Which Challenges for the HUL Approach. *In Proceedings of the STS Conference Graz*.
- Aciri, M., S. Dobričić, and J. Jokilehto. 2019b. The Circular Economy in Adaptive Reuse: Respecting Authenticity and Integrity. *Il Patrimonio culturale in mutamento*. Le sfide dell'uso, 1(2019): 319-330.
- Alberts, H. C., and H. D. Hazen. 2010. Maintaining authenticity and integrity at cultural world heritage sites. *Geographical Review* 100 (1): 56-73.
- Butler, M. H. (1976). Report from the Regional Centers Study Committee to the National Conservation Advisory Council, March 1976.
- Cameron, C. 2019. Herb Stovel and authenticity in World Heritage conservation practice. *Conversaciones con...*, (8): 95-106.
- Castriota, B., and H. Marçal. 2021. Always already fragment: integrity, deferral, and possibility in the conservation of cultural heritage. In *The Fragment in the Digital Age: Possibilities and Risks of New Conservation Techniques. Proceedings of the Interdisciplinary Conference of the HAWK University of Applied Sciences and Arts in Cooperation with ICOMOS and the VDR*, 6-8 May 2021 in Hildesheim (pp. 63-78).
- Declaration of San Antonio. 1996. Authenticity in the Conservation and Management of the Cultural Heritage. (accessed on 11 March 2022).
- Drury, P., A. McPherson, and E. Heritage. 2008. *Conservation principles: Policies and guidance for the sustainable management of the historic environment*.
- Dushkina, N. 1995. Authenticity: towards the ecology of culture. In *Nara conference on authenticity in*

- relation to the World Heritage Convention. *Proceedings* (pp. p-307).
- Feilden, B. M., and J. Jokilehto. 1998. *Management guidelines for world cultural heritage sites*.
  - ICOMOS. 1987. Charter for the Conservation of Historic Towns and Urban Areas – Washington Charter; ICOMOS: Washington. (accessed on 14 March 2022).
  - ICOMOS. 2003. Icomos Charter- Principles For The Analysis, Conservation And Structural Restoration Of Architectural Heritage; ICOMOS: Zimbabwe. (accessed on 14 March 2022).
  - ICOMOS. 1994. The Nara Conference on Authenticity in Relation on the World Hritage Convention. Nara, Japan. (accessed on 15 April 2022).
  - ICOMOS. 1964. The Venice Charter: International Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites; ICOMOS: Paris, France. (accessed on 11 March 2022).
  - Jokilehto, J. 2006. Considerations on authenticity and integrity in world heritage context. *City & time*, 2(1): 1.
  - -----, 2007. International charters on urban conservation: some thoughts on the principles expressed in current international doctrine. *City & time*, 3(3): 2.
  - -----, 2008. What is OUV? Defining the Outstanding universal value of cultural world heritage properties. *Monuments and Sites*, 16.
  - -----, 2019. Questions of authenticity. *Conversaciones con...*, (8): 55-72.
  - Kozien, A. 2021. Protection of the authenticity and integrity of monuments as a determinant affecting the activities of entrepreneurs-the owners of monuments. *Economic and Social Development: Book of Proceedings*, 21-31.
  - Lane, R., and G. Waitt. 2001. Authenticity in tourism and native title: Place, time and spatial politics in the East Kimberley. *Social & Cultural Geography*, 2(4): 381-405.
  - Stovel, H. 2004. Authenticity in conservation decision-making: the world heritage perspective. *Journal of research in architecture and planning*, 3: 1-8.
  - -----, 1995. Considerations in framing the authenticity question for conservation. In Nara conference on authenticity in relation to the World Heritage Convention. *Proceedings* (pp. p-393).
  - -----, 2007. Effective use of authenticity and integrity as world heritage qualifying conditions. *City & time*, 2(3): 21-36.
  - UNESCO. 2005. Operational guidelines for the implementation of the World Heritage convention.
  - UNESCO. 2021. Operational guidelines for the implementation of the World Heritage convention.
  - Van Balen, K. 2008. The Nara grid: an evaluation scheme based on the Nara document on authenticity. *APT bulletin*, 39(2/3): 39-45.
  - Weiler, K., and Gutschow, N. (Eds.). 2016. *Authenticity in architectural heritage conservation: discourses, opinions, experiences in Europe, South and East Asia*. Springer.
  - <https://www.bpcouncil.gov.uk>(accessed on 15 February 2023).

■ The Relationship of Authenticity and Integrity in Architectural Heritage Restoration

---

Pirouz Hanachi

Professor, School of Architecture, College of Fine Arts, University of Tehran

Mohammad-Hasan Khadem-zadeh

Assistant Professor, School of Architecture, College of Fine Arts, University of Tehran

Haniyeh Farahani

M.A., Conservation of Historic Buildings and Urban Fabrics, School of Architecture, College of Fine Arts, University of Tehran

Authenticity and integrity are key concepts in communicating the values and better understanding of an artifact/site. The ambiguity in the definition of these concepts regarding architectural heritage has posed challenges to their effective application. Throughout history, the concepts of authenticity and integrity were not major concerns for builders, as the materials, and more importantly, techniques remained largely unchanged for centuries; while today, they are essential criteria for the conservation and reuse of historical monuments. The concepts of authenticity and integrity are closely related to each other, but slightly different. There is more transparency about the authenticity of architectural heritage in expert analyses and international documents, while there is a kind of gap in the precise definition of integrity. The present study explores the role and relation of authenticity and integrity and their application in the process of architectural heritage conservation. Using a qualitative method and a strategy of content analysis and logical reasoning, initially, international documents and expert analyses are reviewed and the two concepts are defined and their criteria introduced within the context of architectural heritage. After summarizing the findings, in the second stage, the relationship of authenticity and integrity is examined from various perspectives, and several approaches are presented for their implementation. Given the unique characteristics of any architectural heritage property, the assessment of authenticity and integrity is proposed within a comprehensive framework of seven design factors: materials, construction techniques, context, function, traditions and intangible aspects, and the spirit of place.

Keywords: authenticity, integrity, restoration, architectural heritage